

O'SIMLIK DUNYOSI MUHOFAZASI VA BARQAROR RIVOJLANISH**Omirzaqov Rustem Abdirazaq uli**

QQDU magistranti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.6602172>

Annotatsiya. Bu maqolada barqaror rivojlanish tushunchasiga ta'rif berilgan bo'lib, iqtisodiy va ijtimoiy rivojlanishning maqsad va vazifalari ularning barqarorligini hisobga olgan holda, barcha rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlarda ekologik talablarga muvofiq belgilanishi va o'simlik dunyosini muhofazasi va uning barqaror rivojlanishdagi o'rni haqida toqtalib o'tilgan.

Kalit so'zlar: barqaror rivojlanish, Yer, yer osti boyliklari, o'simlik va hayvonot dunyosi, fuqarolik jamiyati.

ЗАЩИТА ФЛОРЫ И УСТОЙЧИВОЕ РАЗВИТИЕ

Аннотация. В данной статье определяется понятие устойчивого развития, определяются цели и задачи экономического и социального развития в соответствии с экологическими требованиями во всех развитых и развивающихся странах с учетом их устойчивости, а также защита растительного мира и его роль в устойчивом развитии упомянуто о.

Ключевые слова: устойчивое развитие, земля, недра, растительный и животный мир, гражданское общество.

PROTECTION OF FLORA AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Abstract. This article defines the concept of sustainable development, the goals and objectives of economic and social development are defined in accordance with environmental requirements in all developed and developing countries, taking into account their sustainability, and the protection of flora and its role in sustainable development mentioned about.

Keywords: sustainable development, land, subsoil resources, flora and fauna, civil society.

KIRISH

Atrof-muhitning holati va inson salomatligi, uning hayoti va faoliyati sharoitlari ijtimoiy ishlab chiqarish faoliyatiga bog'liq. Bozor iqtisodiyotining rivojlanishi, integratsiya va globallashtirish jarayonlari dunyodagi ekologik vaziyatni yaxshilashga umuman yordam bermaydi. Xususan, insoniyat tsivilizatsiyasi mavjud bo'lgan davrda quruqlikdagi tabiiy ekotizimlarning 60 foizdan ortig'ini yo'q qilgani aniqlandi. Agar 19-20-asrlar boshlarida xo'jalik va boshqa faoliyatlar natijasida ekotizimlari butunlay vayron bo'lgan tabiiy hududlar erining 20% ni egallagan bo'lsa, 20-asr oxiriga kelib 63,8% ni egallagan.[1, 141- 144.]

O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 55-moddasida «Yer, yer osti boyliklari, suv, o'simlik va hayvonot dunyosi hamda boshqa tabiiy zaxiralar umummilliy boylikdir, ulardan oqilona foydalanish zarur va ular davlat muhofazasidadir» va 50-moddasida «Fuqarolar atrof tabiiy muhitga ehtiyotkorona munosabatda bo'lishga majburdirlar» deb ta'kidlab o'tilgan.[2]

TADQIQOT MATERIALLARI VA METODOLOGIYASI

O'zbekistonning umumiy biologik xilma-xilligi 27000 dan ortiq turni tashkil etadi. Mamlakatimizning o'simlik dunyosida yuksak yoki oliy o'simlik turlari alohida ajralib turadi. O'zbekiston Respublikasi hududida 4500 ga yaqin yuksak o'simlik turlari va 2000 dan ortiq

zamburug' turlari uchraydi. Ular orasida jiddiy muhofazaga muhtoj kamyob va relikt turlar ham mavjud bo'lib, ularning soni 300 dan oshadi. O'zbekiston Respublikasi Qizil kitobiga 314 turdagi o'simlik turi kiritilgan.[3] Ekologik va iqtisodiy o'sishning kelajak turini shakllantirishning asosi barqaror rivojlanish (barqaror rivojlanish) bo'lishi kerak. Hozirgi vaqtda adabiyotlarda barqaror rivojlanishning 60 ga yaqin ta'riflari mavjud. Eng keng tarqalgani G. H. Brundtland komissiyasining hisobotida berilgan ta'rifdir.[4, c. 13]

«Barqaror rivojlanish - bu kelajak avlodlarning o'z ehtiyojlarini qondirish qobiliyatiga putur etkazmasdan, bugungi kun ehtiyojlarini qondiradigan rivojlanish»[5].

TADQIQOT NATIJALARI VA MUHOKAMA

Iqtisodiy va ijtimoiy rivojlanishning maqsad va vazifalari ularning barqarorligini hisobga olgan holda, barcha rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlarda ekologik talablarga muvofiq belgilanishi kerak. Zero, davlatning atrof-muhitni muhofaza qilish sohasidagi asosiy maqsadi hozirgi va kelajak avlodlar uchun ekologik xavfsiz muhitni yaratish, shuningdek, sog'lom atrof-muhitga bo'lgan huquqni amalga oshirishdir. Tabiatdan foydalanish va atrof-muhitni muhofaza qilish sohasidagi davlat boshqaruvining asosiy vazifalari quyidagilardan iborat:

- 1) ekologik xavfsizlikni ta'minlash;
- 2) fuqarolarining sog'lom atrof-muhitga bo'lgan konstitutsiyaviy huquqini amalga oshirish.

O'zbekistonning tabiiy majmuasi tabiiy resurslarning ko'pligi bilan ajralib turadi, bunnan tashqari xossalari va tarqalishi jihatidan xilma-xildir. Bu fakt qonun chiqaruvchini ushbu resurslarni muhofaza qilish choralarini ko'rishga undaydi. Fuqarolik jamiyati ham, barcha darajadagi hokimiyat vakillari ham bu muammodan xavotirda. Bu borada mamlakatimizda atrof-muhitni muhofaza qilish va ekologik vaziyatni yaxshilashga qaratilgan tadbirlarni amalga oshirish bo'yicha qabul qilingan davlat dasturlarining ahamiyati tobora ortib bormoqda. Man shu vazifalarni amalga oshirishda mamlakatimizda bir qator ishlar amalga oshirilmoqda. Jumladan, 2017-yil aprel oyida Tabiatni muhofaza qilish davlat qo'mitasi vakolati va tuzilmasi bo'yicha quyidagi o'zgartirishlar kiritilgan holda Ekologiya va atrof-muhitni muhofaza qilish davlat qo'mitasiga (O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yildagi PF-5024-son qarori) aylantirildi:

O'zgartirilgan Davlat qo'mitasi Vazirlar Mahkamasiga bo'ysunadi (Oliy Majlisga bo'ysunuvchi avvalgisidan farqli o'laroq – bu maqom unga boshqa raqobatdosh manfaatlar bosimi va ta'siridan chinakam mustaqil bo'lishga imkon berdi). Qayta tashkil etilgan Davlat qo'mitasining raisi Prezident tomonidan tayinlanadi, sobiq Davlat qo'mitasining raisi esa Oliy Majlis tomonidan tayinlanar edi;

Tabiatni muhofaza qilish davlat qo'mitasining Hayvonot va o'simlik dunyosini muhofaza qilish va ulardan oqilona foydalanish Respublika davlat inspeksiyasi Ekologiya va atrof-muhitni muhofaza qilish davlat qo'mitasi huzuridagi Bioxilma-xillik va muhofaza etiladigan tabiiy hududlarni muhofaza qilish va ulardan foydalanishni nazorat qilish inspeksiyasiga aylantirildi;[6]

2018-yil oktabr oyida Ekologiya davlat qo'mitasi tuzilmasiga qo'shimcha o'zgartirishlar kiritildi (Prezidentning 2018-yildagi PQ-3956-son qarori):

Biologik xilma-xillik va muhofaza etiladigan tabiiy hududlarni muhofaza qilish va ulardan foydalanishni nazorat qilish inspeksiyasi hamda Chiqindilarning hosil bo'lishi,

to'planishi, saqlanishi, tashilishi, utilizatsiyasi, qayta ishlanishi, ko'milishi va realizatsiyasini nazorat qilish inspeksiyasi Sohadagi nazorat inspeksiyasiga birlashtirildi;

Ekologiya davlat qo'mitasi tarkibida chiqindilar bilan ishlashga ixtisoslashgan barcha korxonalar (ya'ni Qoraqalpog'iston Respublikasi va viloyatlardagi "Toza hudud" DUK, ularning filiallari) bo'ysunadigan yangi Respublika ixtisoslashtirilgan sanitariya tozalash korxonalari uyushmasi tashkil etildi. tuman va shaharlarda, "Maxsutrans" DUK va uning hududiy filiallari, "Chiqindilarni qayta yuklash va utilizatsiya qilish" davlat korxonasi (DUK); [7]

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, o'simlik dunyosi obyektlarini muhofaza qilish sohasidagi davlat boshqaruvi va nazorati mazkur obyektlarning aqlga muvofiq foydalanishni hamda ularning muhofazasini ta'minlashda ahamiyatli o'rin tutadi va o'simlik dunyosi muhofazasi sohasidagi boshqaruv va nazoratning tarkibiy qismini tashkil etadi va barqaror rivojlanishning asosidir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Агафонов В. Б. Правовые проблемы охраны окружающей среды и обеспечения экологической безопасности при пользовании недрами // Правовое регулирование использования природных ресурсов. М.: Инфра-М, 2015. С. 141- 144.
2. ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ КОНСТИТУЦИЯСИ/ /«Халқ сўзи» газетаси, 1992 йил 15 декабрь, 243 (494)-сон;
3. <https://www.uznature.uz/uz/activity/biodiversity?numer=441>
4. Никоноров Сергей Михайлович, Палт Михаил Викторович, Бобылев Сергей Николаевич, Папенков Константин Владимирович, Кудрявцева Ольга Владимировна, Маликова Ольга Игоревна, Ховавко Ирина Юрьевна, Иткин Борис Аронович «УПРАВЛЕНИЕ ПРИРОДОПОЛЬЗОВАНИЕМ», Учебное пособие, Москва 2017, с.13;
5. <http://www.lomonosov-fund.ru/enc/ru/encyclopedia:0131515:article>
6. ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ « ЭКОЛОГИЯ ВА АТРОФ-МУҲИТНИ МУҲОФАЗА ҚИЛИШ СОҲАСИДА ДАВЛАТ БОШҚАРУВИ ТИЗИМИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ» ТЎҒРИСИДА ФАРМОНИ // Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2017 й., 17-сон, 287-модда;
7. ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ «ЭКОЛОГИЯ ВА АТРОФ-МУҲИТНИ МУҲОФАЗА ҚИЛИШ СОҲАСИДА ДАВЛАТ БОШҚАРУВИ ТИЗИМИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ БЎЙИЧА ҚЎШИМЧА ЧОРА-ТАДБИРЛАР ТЎҒРИСИДА» ҚАРОРИ// Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси, 05.10.2018 й., 07/18/3956/1994-сон;